

Vergaderjaar 2002–2003

23 490

Ontwerpbesluiten Unie-Verdrag

Nr. 257

VERSLAG VAN EEN ALGEMEEN OVERLEG

Vastgesteld 23 december 2002

De vaste commissies voor Justitie¹ en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties² hebben op 18 december 2002 overleg gevoerd met minister Donner van Justitie, minister Nawijn voor Vreemdelingenzaken en Integratie en staatssecretaris Hessing van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties over de **JBZ-raad**.

Van het overleg brengen de commissies bijgaand stenografisch verslag uit.

De voorzitter van de vaste commissie voor Justitie,
Van Blerck-Woerdman

De voorzitter van de vaste commissie voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
Van de Camp

De wnd. griffier van de vaste commissie voor Justitie,
Beuker

¹ Samenstelling:

Leden: Van de Camp (CDA), K. G. de Vries (PvdA), Dittrich (D66), Vos (GroenLinks), Cornielje (VVD), Rouvoet (ChristenUnie), Van Blerck-Woerdman (VVD), voorzitter, Adelmund (PvdA), Luchtenveld (VVD), Albayrak (PvdA), ondervoorzitter, De Wit (SP), Rietkerk (CDA), Halsema (GroenLinks), Eurlings (CDA), Blok (VVD), Çörüz (CDA), Teeven (Leefbaar Nederland), Wolfsen (PvdA), Jan de Vries (CDA), Van Haersma Buma (CDA), Schonewille (LPF), Stuger (LPF), Van Vroonhoven-Kok (CDA) en Zeroual (LPF).

Plv. leden: Van Fessem (CDA), Arib (PvdA), De Graaf (D66), Azough (GroenLinks), Monique de Vries (VVD), Van der Staaij (SGP), Terpstra (VVD), Verbeet (PvdA), Rijpstra (VVD), Van Oven (PvdA), Lazrak (SP), De Pater-van der Meer (CDA), Karimi (GroenLinks), Ormel (CDA), Te Veldhuis (VVD), Jager (CDA), Jense (Leefbaar Nederland), Van Heemst (PvdA), Buijs (CDA), Sterk (CDA), Eerdmans (LPF), Wiersma (LPF), Joldersma (CDA), Varela (LPF) en Jukema (LPF).

² Samenstelling:

Leden: Te Veldhuis (VVD), Van de Camp (CDA), voorzitter, Kalsbeek (PvdA), Van Heemst (PvdA), De Graaf (D66), Cornielje (VVD), Luchtenveld (VVD), De Wit (SP), Van Gent (GroenLinks), Rietkerk (CDA), Van der Staaij (SGP), Blok (VVD), De Pater-van der Meer (CDA), Schonewille (LPF), ondervoorzitter, Teeven (Leefbaar Nederland), Wolfsen (PvdA), Spies (CDA), Stuger (LPF), Eerdmans (LPF), Azough (GroenLinks), Zeroual (LPF), Sterk (CDA), Smilde (CDA) en Haverkamp (CDA).

Plv. leden: Rijpstra (VVD), Mosterd (CDA), K.G. de Vries (PvdA), Adelmund (PvdA), Van der Ham (D66), De Grave (VVD), Verbugt (VVD), Lazrak (SP), Rosenmöller (GroenLinks), Meijer (CDA), Slob (ChristenUnie), Van Beek (VVD), Rambocus (CDA), Janssen van Raay (LPF), Jense (Leefbaar Nederland), Van Oven (PvdA), Çörüz (CDA), Palm (LPF), Wiersma (LPF), Halsema (GroenLinks), Varela (LPF), Eski (CDA), Bruls (CDA) en Verburg (CDA).

Stenografisch verslag van een algemeen overleg van de vaste commissies voor Justitie en voor Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

Woensdag 18 december 2002

Aanvang 11.05 uur

Voorzitter: Van Blerck-Woerdman

Aanwezig zijn 3 leden der Kamer, te weten:

Albayrak, Van Blerck-Woerdman en Blok,

alsmede de heer Donner, minister van Justitie, de heer Nawijn, minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, en de heer Hessing, staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.

Aan de orde is de behandeling van:

- **de brief van de ministers van Justitie en voor Vreemdelingenzaken en Integratie d.d. 5 december 2002 inzake het verslag van de besprekingen in de Raad (23 490, nr. 251);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 4 december 2002 met betrekking tot de tussen Europol en de Verenigde Staten te sluiten Overeenkomst over de uitwisseling van persoonsgegevens (23 490, nr. 253);**
- **de brief van de minister van Justitie d.d. 9 december 2002 inzake de geannoteerde agenda van de JBZ-Raad d.d. 19 en 20 december 2002 (23 490, nr. 254).**

De **voorzitter**: Ik open deze vergadering. Ik heet de minister van Justitie, de minister voor Vreemdelingenzaken en Integratie, de staatssecretaris van Binnenlandse Zaken en hun ambtenaren hartelijk welkom.

De heer **Blok** (VVD): Voorzitter. Ik zal mijn vragen beperken tot de stukken over asiel en vreemdelingenbeleid. Bij een voorbespreking van de JBZ-raad gaf ik al aan grote moeite

te hebben met de richtlijn aangaande gezinshereniging. Die is nu op het laatste moment van de agenda afgehaald, maar hangt kennelijk nog steeds boven de markt. Ik constateer tot mijn genoegen dat er een aantal verbeteringen in de huidige versie staan, maar volgens mij biedt die Nederland nog steeds niet de mogelijkheid om strikte criteria, met name criteria vooraf, te stellen aan mensen die in het kader van gezinsvorming of gezinshereniging naar Nederland komen. Graag hoor ik van de minister of dit klopt. Als de richtlijn die mogelijkheid inderdaad niet biedt, dan heb ik er nog steeds veel moeite mee. Naar mijn smaak zouden we er dan niet mee akkoord moeten gaan.

Mijn tweede vraag betreft het stuk op nr. 13 dat op de agenda stond: de criteria voor het land dat de asielaanvraag moet behandelen. Het viel mij op dat Denemarken een uitzondering heeft bedongen. Aangezien het Deense asielbeleid ons nog wel eens tot voorbeeld strekt, ben ik erg benieuwd naar de reden voor die uitzondering.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Voorzitter. Ik begin met agendapunt 4 van het verslag van de vorige JBZ-raad. Uit het verslag blijkt dat de onderhandelingsmandaten zonder discussie zijn aanvaard, terwijl minister Nawijn de Kamer had beloofd om een punt te maken van de vertraging die in het algemeen is opgetreden ten aanzien van de terugkeerovereenkomsten. Dat heeft ons bevreemd. Kan de minister zeggen of hij dat punt heeft gemaakt en hoe hij heeft gereageerd? Verder de B-punten, punt 6 aangaande Dublin II. Om instemming te verkrijgen met het definitieve

compromisvoorstel heeft het voorzitterschap een stille instemmingsprocedure ingesteld. De Nederlandse regering heeft onder handhaving van het bestaande parlementaire voorbehoud kunnen instemmen met dit voorstel, omdat dit een uitgebalanceerd pakket van maatregelen betreft en dit bovendien in de onderhandelingen de enige mogelijkheid is gebleken om concessies te bereiken. Ik heb een procedurele en een inhoudelijk opmerking hierover. Wij vragen ons af of deze variant van een stille instemmingsprocedure weer een nieuwe variant in de besluitvorming van de EU is. De PvdA vindt dit geen wenselijke ontwikkeling. Wij vinden de gebruikelijke werkwijze, dit opnieuw aan de volgende raad voorleggen, veel helderder en daarmee veel wenselijker. Inhoudelijk houden wij dezelfde bezwaren tegen de lange termijnen die in de Dublin-overeenkomst voor de claims en de overdracht worden gehanteerd. De Nederlandse regering zei dat ze er zich sterk voor zou maken om deze zo kort mogelijk te houden. Uit het verslag blijkt dat ook hierin geen verandering is gekomen. Tot zover punt 4. Over punt 7 in het verslag, de minimumnormen rond de erkenning van de status van onderdanen van derde landen en staatlozen, vraag ik de regering of zij de verwijzing van één lidstaat naar het gendervoorbeeld met instemming heeft ontvangen. Ik neem aan dat dit al is besloten. Er staat alleen dat het voorzitterschap aangaf dat de verwijzing is opgenomen, maar is dit nu definitief en heeft de Nederlandse regering dit gesteund? Onder B10 staat iets over het terugkeerprogramma voor Afghani-

stan. Vanaf april 2003 zal Europees geld beschikbaar komen om de terugkeer naar Afghanistan te faciliteren. Wat gebeurt er in de tussentijd in Nederland met uitgeprocedeerde Afghanen? In het algemeen overleg hierover van 12 september jl. zei de minister dat hij streeft naar een gezamenlijke Europese lijn bij gedwongen terugkeer. Die is er nu dus. Is het niet verstandig om nu van gedwongen uitzetting af te zien tot het EU-programma van start gaat, omdat dit wellicht effectiever is? Is het mogelijk om een vertrekmentorium voor Afghanen in te stellen en kan in de tussentijd opvang worden verleend? En als uitzettingen worden doorgezet, wat is dan precies het terugkeerplan? Minister Nawijn heeft in het algemeen overleg beloofd om hierover met de minister van Buitenlandse Zaken te overleggen en met een gedegen plan te komen. Het bezoek van de Afghaanse minister van vluchtelingenrepatriëring, Nazari, van gisteren is in dat verband niet onbelangrijk. Hij was hier om met de minister te praten over een conceptovereenkomst voor de gedwongen terugkeer van Afghanen. Wij hebben uit de kranten vernomen dat daartegen van Afghaanse zijde flink wat bezwaren bestaan. Sterker nog, hij heeft zich hierover zeer negatief uitgelaten: hij vindt het nog veel te vroeg voor de terugkeer van vluchtelingen uit Europa naar Afghanistan. Hoe verhouden deze uitlatingen zich met het niet meewerken van de Afghaanse regering bij de terugkeer van Afghanen uit Nederland? De regering heeft immers altijd op die medewerking ingezet. Als die er nu niet blijkt te zijn, hoe beoordeelt de minister dan het hele pakket in Europees verband en hoe verantwoord oordeelt hij het terugsturen? Is de conceptovereenkomst al getekend? Bij punt 13 van het verslag, de ontwerpovereenkomst Europol-Verenigde Staten inzake uitwisseling van persoonsgegevens, is echt iets fout gegaan. Tijdens het vorige algemeen overleg over de JBZ-raad lag dit punt niet ter besluitvorming voor. De regering stelde zelf nota bene in de geannoteerde agenda dat een aantal punten nog steeds ter besluitvorming overbleven. Wij ontvingen op 4 december een brief van minister Donner, waaruit bleek dat hij ondanks de door hem geconstateerde problemen akkoord

ging met het voorstel. Voor de PvdA-fractie was die brief een onaangename verrassing. Mijn collega Van Oven maakte hiervan melding in het algemeen overleg over de Algemene Raad op 9 december, waarin dit punt als A-punt werd behandeld. Wij hebben ook bezwaar gemaakt. Minister De Hoop Scheffer zei daarop dat hij de minister van Justitie zou verzoeken om de Kamer nader te berichten. Dat is niet gebeurd. Wel heeft minister Donner een brief gestuurd op 11 december, ik meen om de foute brief van 12 december weer in te trekken. Het is een beetje ingewikkeld allemaal, maar ik schets de gang van zaken omdat ik er procedureel bezwaar tegen wil maken. Achteraf bleek dat de minister met het besluit akkoord is gegaan, ervan uitgaande dat ook andere landen geen bezwaar of voorbehouden zouden maken. Maar wat bleek daarna? Frankrijk en waarschijnlijk ook Groot-Brittannië hebben wel degelijk nog een parlementair voorbehoud gemaakt. De vraag blijft door welke oplossing de minister alsnog overstag is gegaan. Hij heeft immers nogal wat problemen geconstateerd. Ik maak hier in elke geval een opmerking over de procedure. De regering behoort eigenlijk niet zo om te gaan met de Kamer wat betreft JBZ-zaken. Zeker ten aanzien van dit punt is het een aardig zootje geworden. Dat had ik te zeggen over punt 13. Over de A-punten uit de agenda heb ik het volgende op te merken. Ik ben akkoord met punt 2a. Onder 2d, evaluatieverplichtingen betreffende titel VI, staat dat het akkoord nog niet in zicht is. Waarom niet? Hoe kunnen wij voorkomen dat daarbij eenzelfde procedurele gang van zaken plaatsvindt als bij punt 13? Ik noemde bij dat punt zojuist de uitwisseling van persoonsgegevens. Het voorbehoud over de rechtsbijstand, punt 2u, kan naar onze mening opgeheven worden. Punt 2z betreft het voorstel voor een richtlijn tot vaststelling van minimumnormen voor de opvang van asielzoekers in de lidstaten. Tijdens de raad in april 2002 is al een politiek akkoord bereikt over de voorgestelde richtlijn. In de vorige JBZ-raad is het uiteindelijke voorstel goedgekeurd. Inmiddels heeft het Verenigd Koninkrijk een toevoeging voorgesteld voor artikel 16, die naar onze mening veel van de betekenis van de richtlijn ontnemt. De lidstaten

kunnen hierdoor namelijk in grote mate zelf bepalen aan wie zij wel en aan wie zij geen opvangfaciliteiten verstrekken. Daarmee haal je een van de belangrijkste elementen van deze richtlijn weg. Wat ons betreft is dat onmenselijk, zeker omdat daarover in april 2002 overeenstemming was bereikt. Wat ons betreft wordt de richtlijn nu ondergraven. Vindt de minister dat ook? Zo ja, welke consequentie heeft dat? Is het voorstel bijvoorbeeld nog te repareren? Wat is bij de B-punten de stand van zaken op punt 3, het kaderbesluit inzake de strijd tegen racisme en vreemdelingen? Punt 5 betreft het kaderbesluit over drugs. De besluitvorming daarover kantelt naar Nederlandse zijde. Ik hoor nu van de collega's dat dit punt van de agenda af is. Ik had willen zeggen dat voor ons het huidige standpunt gehandhaafd wordt en dat er geen concessies meer worden gedaan, vooral omdat de besluitvorming in onze richting lijkt te komen. Met onze opstelling behoren wij nu absoluut tot de meerderheid. Dat is ook terug te vinden in punt 21 van het verslag. Omdat een aantal agendapunten vervallen is, is punt 10 het laatste dat ik wilde bespreken. Het betreft het ontwerpverdrag tussen de EU en de Verenigde Staten inzake de samenwerking over strafrechtelijke aangelegenheden en uitlevering. Ik moet punt 18 van het verslag erbij pakken, want dat is een beetje geheimtaal. De minister schrijft dat dit onderwerp in besloten kader werd besproken. Kennelijk is er zelfs geen begin van een overeenstemming met de Verenigde Staten. Is dat het geval? Zo ja, waarom is dat begin er niet? De besprekingen worden voortgezet. Daar maken wij uit op dat er nog geen overeenstemming is. Kan de minister aangeven wat het mandaat, overeengekomen op 29 november, precies inhoudt?

Minister **Donner**: Voorzitter. Er blijkt verwarring te zijn ontstaan over de Europol-overeenkomst. Ik geef toe dat het op een gegeven moment enigszins verkeerd ging, zij het dat de oorzaak daarvan lag bij het voorzitterschap. De vorige keer heb ik inderdaad aangegeven dat wij met de overeenkomst nog problemen hadden, vooral over de vraag in hoeverre in het Amerikaanse recht verzekerd is dat Europol niet aansprakelijk gesteld zou worden

voor eventuele overtredingen van de privacywetgeving. Tijdens de vorige vergadering is er een uitvoerige beschrijving gekomen van de Amerikaanse rechtspraak op dat punt, vooral de rechtspraak over de immuniteit van agencys die door staten zijn opgericht. Naar het oordeel van alle lidstaten was dat in ieder geval een element. Het gevolg is wel dat daardoor artikel 11 uit de overeenkomst is geschrapt. Het leek erop alsof dit een bijzondere regeling was van de aansprakelijkheid, die af zou wijken van de Amerikaanse rechtspraak. Door de combinatie werd dat punt opgelost.

Het betreft een besluit dat niet verbindend is voor het Koninkrijk, maar voor Europol. Het voorzitterschap stelde dat alle lidstaten hun voorbehouden materieel en, voorzover ze er waren, parlementair hadden ingetrokken. Op zo'n moment moet je afgaan op de mededelingen die je van het voorzitterschap krijgt. Nederland dreigde hierdoor geïsoleerd te raken op dat punt, omdat het als enige de overeenkomst met de Verenigde Staten zou tegenhouden, terwijl het er geen materiële argumenten voor had. Omdat het geen verbindend besluit was, heb ik gemeend er wel mee te kunnen instemmen, zij het na onmiddellijke kennisgeving aan beide Kamers dat ik dat van plan was. Ik deed dit onder meer omdat de Eerste Kamer daarover nog informatie had gevraagd. Later is inderdaad gebleken dat de mededeling van het voorzitterschap niet geheel juist was, omdat Frankrijk nog een parlementair voorbehoud had gemaakt. Het Verenigd Koninkrijk had geen parlementair voorbehoud gemaakt in Brussel. Inmiddels is ook het Franse parlementaire voorbehoud op dit punt opgeheven. Derhalve staat het opnieuw op de agenda voor de komende JBZ-raad. Ik meen dat wij ermee kunnen instemmen. Ik heb gisteren uitvoerig gesproken met de Eerste Kamer over dit ontwerpverdrag. Ik heb begrepen dat ik die Kamer zodanig heb overtuigd, dat zij geen problemen meer heeft. Dat een en ander op een goed moment wat verwarrend is geworden met alle brieven, kan ik mij voorstellen. Maar dit is toch redelijk.

De snelle instemmingsprocedure is er altijd al geweest. In de procedure wordt een besluit rondgezonden, waarna je er binnen zoveel tijd een

bezwaar tegen kunt indienen. Dat is geen wezenlijke vernieuwing. Het is een besluit dat je onder bepaalde omstandigheden moet nemen, omdat de tijd dringt.

Ik dank de Kamer op voorhand voor het opheffen van het voorbehoud voor punt 2u, de rechtsbijstandsrichtlijn. Het is namelijk van belang dat dit zo snel mogelijk wordt gerealiseerd, omdat de hele discussie daarover anders weer heropend wordt. Ik vrees dat het Koninkrijk dan aanzienlijk duurder uit zal zijn.

Het ontwerp-kaderbesluit in de strijd tegen racisme en xenofobie wordt morgen inderdaad opnieuw besproken. Tot nu toe heeft Nederland het standpunt ingenomen dat artikel 1 aanvaardbaar is, met uitzondering van de uitbreiding tot godsdienstige overtuiging. Dit standpunt geldt nog steeds, maar er zal een nieuw artikel 8 worden voorgesteld waarmee conform de wens van de Kamer levensovertuiging zou worden toegevoegd, maar ik hoor nu juist van mijn ambtenaren dat dit gisteren in de PV niet gelukt is. Er blijft wat dit betreft een voorbehoud van Ierland, Portugal, Griekenland en België. En Nederland heeft nog steeds een voorbehoud op het punt van godsdienstige overtuiging. Het probleem is hierbij de verhouding tussen de verschillende grondrechten binnen het nationale recht; wij hebben dit probleem ook voor een deel. Dit is ook de achtergrond van het algemene Italiaanse voorbehoud bij dit besluit.

Ik moet dus concluderen dat er op dit punt eigenlijk helemaal niets gewijzigd is, behalve het voorstel voor een nieuw artikel 8 waarin een drietal optionele strafuitsluitingsgronden wordt voorzien. Dit doet afbreuk aan het streven naar harmonisering, maar voor sommige landen zijn deze essentieel om te kunnen instemmen met een kaderbesluit op dit terrein. Nederland zal er geen gebruik van maken. Het laatste nieuws, dat ik net doorkrijg, is dat Frankrijk en België een beperkende clausule in artikel 1 opgenomen zouden willen zien, een beperking tot bedreigende, kwetsende of beledigende gedragingen. Dit geheel zou dan worden overgeheveld naar het vierde lid, met behoud van de strafuitsluitingsgronden van artikel 8. Maar goed, wij moeten eerst maar eens afwachten

wat het resultaat op dit punt zal zijn. Ik neem aan dat het niet waarschijnlijk is dat hierover overeenstemming zal worden bereikt.

De besluitvorming over drugshandel kantelt inderdaad in de richting van het Nederlandse beleid. Op dit moment zijn Frankrijk, Zweden en eigenlijk ook Italië hierbij dus geïsoleerd komen te staan, omdat er een compromis is dat door de andere landen aanvaard zou kunnen worden. Wij moeten er alleen wel voor oppassen dat wij nu niet vaststellen dat wij gebeiteld zitten en dat wij ons wel rigide zouden kunnen opstellen. In verband met de concessies, de ruimte die wij nodig hebben voor het Nederlandse beleid, hebben wij immers nog het probleem dat wij dat beleid moeten inpassen in het veiligheidsbeleid. Er zijn dus ook pragmatische argumenten. Wij hebben deze positie ook kunnen bereiken door ons niet helemaal in te graven. Ik zou dus enige flexibiliteit willen behouden om niet opnieuw in een geïsoleerde positie terecht te komen, want dan zou er weer druk op Nederland ontstaan. Ik zou "verder geen concessies" dus in die zin willen uitleggen: niet op de substantiële punten, maar eventueel wel bij de franje.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Ik denk dat de fracties in de Kamer nogal eens van mening verschillen over wat franje genoemd kan worden, dus ik vraag de minister om de Kamer op de hoogte te stellen voordat hij grote concessies doet, ook al zijn dat in zijn ogen wellicht kleine concessies.

Minister **Donner**: Ik zeg toe dat daarover gerapporteerd zal worden. Bij de overeenkomst tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten bevinden wij ons eigenlijk nog helemaal in de beginfase. Uiteindelijk gaat het om de grote vraag wat wij zullen doen met rechtshulp in gevallen waarin in Amerika de doodstraf kan worden opgelegd. Nederland heeft hiervoor formuleringen in onze rechtshulpverdragen met de Verenigde Staten; deze hebben wij bij de besprekingen ingebracht, ze vormen een onderdeel van de uitgangspunten. Zo hebben alle landen van Europa hiervoor hun eigen formuleringen gevonden en het is de vraag, welke daarvan acceptabel zijn. Maar wij verkeren dus nog helemaal in de fase van het

bespreken van de mandaten die op dit terrein nodig zijn om tot een uniforme opstelling van Europa te komen. Het zal duidelijk zijn dat dit soort onderwerpen zich meer voor een beperkte dan voor een volledige bespreking lenen.

De **voorzitter**: Even nog een vraag ter verduidelijking. Klopt het dat punt 5 van de B-agenda geschrapt is? In onze versie staat het er namelijk nog op.

Minister **Donner**: Het laatste bericht is dat het door het Deense voorzitterschap van de agenda is afgevoerd, maar dit is mondeling gemeld en ik maak om verwarring te voorkomen een voorbehoud tot het schriftelijk is bevestigd.

Minister **Nawijn**: Voorzitter. De heer Blok heeft gevraagd hoe het staat met de richtlijn inzake gezinshereniging en gezinsvorming. Die is inderdaad van de agenda verwijderd. Hij vroeg ook of Nederland vooraf nog criteria naar voren brengt. Ik meen dat hij specifiek doelde op het al in het land van herkomst cursussen laten volgen door nieuwkomers of het in ieder geval klaarstomen van nieuwkomers met het oog op integratie. Dit punt heeft mijn volle aandacht, zoals ik de vorige keer ook al heb gezegd. Samen met Duitsland en Oostenrijk hebben wij dit naar voren gebracht. Ik moet overigens zeggen dat de andere lidstaten hier niet zo voor geporteerd waren. Wij gaan hierbij uit van het Strategisch akkoord en ook de moties uit de laatste discussies hierover zullen wij bij de onderhandelingen aan de orde stellen.

De heer **Blok** (VVD): Even voor de goede orde, de motie op dit punt had niet de steun van de VVD-fractie, omdat ik geen liefhebber ben van het geven van cursussen, maar wel van het hanteren van toelatingscriteria.

Minister **Nawijn**: Precies, maar ik moet er wel rekening mee houden of moties door de Kamer zijn aangenomen, want dan moet ik ernaar handelen...

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Er is in de afgelopen vier jaar ook over dit punt erg vaak en lang in de Kamer gesproken. Daarbij was het standpunt van alle bewindspersonen

steeds dat de voortgang in Europa op het punt van het asielbeleid zo belangrijk is dat individuele wensen van lidstaten dit proces nooit zouden mogen tegenhouden. Bent u vanwege de eisen van de individuele lidstaten toch bereid dit proces vertraging te laten oplopen? Of blijft een Europees standpunt het hoofddoel van de onderhandelingen? Bent u van mening dat als er een Europese gemene deler wordt gevonden, niet meer op de eisen van de individuele lidstaten hoeft te worden ingegaan?

Minister **Nawijn**: Dat laatste is het geval. Ik wil natuurlijk niets liever dan zo snel mogelijk harmonisatie op het gebied van gezinshereniging of gezinsvorming. Dat is in het belang van alle lidstaten. In de onderhandelingen kan Nederland evenwel zijn ideeën inbrengen. Het streven blijft om zo snel mogelijk tot een richtlijn te komen. U weet dat die er officieel voor mei 2004 moet zijn. Daarop zijn de inspanningen dan ook gericht. De heer Blok stelde een vraag over de uitzondering die Denemarken op Dublin II wil maken. In de onderhandelingen over het Verdrag van Amsterdam heeft Denemarken op titel IV van dat verdrag een uitzondering bedongen. Daarmee heeft het huidige standpunt van Denemarken te maken. Denemarken is het eens met de inhoud van de verordening die thans in concept is opgesteld. Het heeft zelf in de periode van het voorzitterschap veel werk verricht om deze verordening tot stand te brengen en ik verwacht dat Denemarken zal instemmen met aanneming ervan. Zoals ik zei heeft de inbreng van dit land nu te maken met de uitzondering die destijds is bedongen op titel IV van het Verdrag van Amsterdam. Titel IV gaat met name over immigratie en asiel. Wij zijn wel erg blij met Dublin II. Het opstellen van de verordening heeft bloed, zweet en tranen gekost, met name omdat de Zuid-Europese landen andere ideeën hadden dan de Noord-Europese. Uiteindelijk is er toch een compromis gekomen. Helaas gaat de verordening alleen over vluchtelingen en niet over de subsidiaire bescherming. Wij hebben gemeend met de verordening te moeten instemmen. Zij brengt ons in ieder geval op het terrein van de vluchtelingen en de verantwoordelijkheid voor het in behandeling nemen van asiolverzoeken in Europa

een stap verder. We zijn erin geslaagd om de claimtermijnen zo kort mogelijk te houden.

De heer **Blok** (VVD): Misschien kan de minister mij vergeven dat ik niet uit mijn hoofd weet wat er in titel IV staat. Wellicht is een van zijn ambtenaren bereid om mij straks bij te scholen.

Minister **Nawijn**: Titel IV gaat met name over immigratie, asiel en grensbewaking en over het feit dat op dit terrein binnen Europa zo snel mogelijk tot harmonisatie moet worden gekomen. Titel IV bevat dus typisch de onderwerpen van mijn portefeuille. U kunt niettemin straks nog nadere informatie krijgen. Mevrouw Albayrak heeft voorts een vraag gesteld over de ontstane vertraging bij de onderhandelingen over overname- en terugnameovereenkomsten. De vorige keer heeft de heer Van Oven er inderdaad op aangedrongen om die weg te werken. Ik heb dit punt tijdens de lunch aan de orde gesteld, omdat dan het gesprek informeler is. Mij werd van de kant van de Europese Commissie verzekerd dat er alles wordt gedaan om in de onderhandelingen met de verschillende landen tot terugname- en overnameovereenkomsten te komen. Mij werd meteen verzekerd dat de volgende dag reeds met Marokko de eerste besprekingen zouden worden gevoerd. Een ander land wat in dit verband van belang is, is Rusland. Drie jaar geleden is al een overeenkomst met Rusland in concept opgesteld. Er is vervolgens niets gebeurd, maar na oplossing van het probleem Kaliningrad is men in Rusland geïnteresseerd en wil men verder met de Europese Commissie praten. U kunt zich evenwel voorstellen dat niet alleen Nederland zo snel mogelijk dit soort overeenkomsten wil, maar dat zij ook de wens van alle andere EU-lidstaten zijn. Zij zijn namelijk zeer belangrijk. Mevrouw Albayrak heeft voorts een vraag gesteld over de stille instemmingsprocedure met Dublin II. Het is het voorzitterschap gebleken dat de stille instemmingsprocedure de enige mogelijkheid is om consensus te bereiken over Dublin II. Indien de lidstaten niet zouden kunnen instemmen met het compromisvoorstel, zou het opnieuw in de raad moeten worden besproken. Wij streven ernaar om Dublin II

zo snel mogelijk tot stand te brengen. De wil daartoe is er duidelijk. Het is namelijk in het belang van alle lidstaten dat er goede en verbeterde afspraken zijn dan die er waren in het kader van Dublin I. Op deze manier wordt duidelijk welk land verantwoordelijk is voor het in behandeling nemen van asielerzoekers. Daarom wordt deze procedure gevolgd. Onze wensen zijn met de verordening niet helemaal verwoord, maar toch hebben wij hiermee ingestemd. Als dit namelijk onder het Deense voorzitterschap wordt bereikt, hebben wij in ieder geval weer een stapje gezet in het moeizame Europese harmonisatieproces.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Ik begrijp dat de minister om inhoudelijke redenen heeft ingestemd. Mijn punt was echter dat dit een nieuwe methode van besluitvorming lijkt te worden. Misschien kan hij het algemene punt maken dat er geen sprake mag zijn van een toegevoegde besluitvorming, een besluitvorming die naast de procedure komt die normaal de raad met zich brengt. Misschien kan de minister zeggen dat dit een uitzondering is en dat dit niet de regel zal worden.

Minister **Nawijn**: Ik zal uw opmerking betrekken bij de onderhandelingen. Voorzitter. Mevrouw Albayrak heeft vervolgens gevraagd een bepaling over gender op te nemen in de richtlijn over vluchtelingen. Nederland heeft daarvoor gepleit. Het lijkt erop dat hierover overeenstemming zal worden bereikt. Er wordt dus volledig aan de wensen van mevrouw Albayrak tegemoetgekomen. Zij heeft vervolgens een vraag gesteld over het terugkeerproject voor Afghanen. Er wordt aan twee zijden gewerkt aan een terugkeerproject voor Afgaanse vluchtelingen en asielerzoekers. Zoals bekend zouden ongeveer 10.000 mensen op korte termijn naar Afghanistan moeten terugkeren. Met de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking werk ik aan de realisatie van het REAN-programma. De tekst staat al op papier en ik verwacht dat wij binnenkort met het REAN-programma kunnen starten. Uiteraard zal de Kamer een stuk over dit project worden gepresenteerd. Er

wordt ook met het IOM overleg gepleegd, omdat er al mensen zijn die vrijwillig willen terugkeren. Ik krijg gegevens door waaruit blijkt dat er thans zo'n 80 personen willen terugkeren. Dat zijn er nog geen 10.000, maar het is een begin van een vrijwillige terugkeer van mensen die de opbouw van hun land willen bevorderen. Verder ben ik blij dat de Europese Commissie geld beschikbaar heeft gesteld om een gezamenlijk terugkeerprogramma te realiseren. Dat programma moet erin voorzien dat de lidstaten zelf zorgen voor mogelijkheden voor terugkeer: een reisticket en het eerste verblijf. De Europese Unie zal in het kader van dat programma zorgen voor een opvangcircuit in Afghanistan zelf. Voor dat programma is op voorhand 17 mln euro beschikbaar gesteld. Deze week heb ik uitgebreid gesproken met de Afgaanse minister van migratie. Deze minister heeft uitvoerig uiteengezet dat in Afghanistan nog niet alles koek en ei is en er vooral op het gebied van gezondheid en de economische infrastructuur nog het nodige moet gebeuren. Hij heeft gepleit voor een meer rustig verloop van de terugkeer dan die welke wellicht bepaalde EU-lidstaten voor ogen hebben. Ik heb hem het concept voor de memorandum of understanding tussen de Afgaanse regering, de Nederlandse regering en de UNHCR aangeboden. Daarin staan allerlei administratieve procedures voor de realisering van de terugkeer. De Afgaanse minister heeft gezegd dit concept te zullen bestuderen en vervolgens te zullen reageren. Dat concept is overigens qua inhoud gelijk aan het stuk dat het Verenigd Koninkrijk en Frankrijk hebben opgesteld. Wij hebben afgesproken daarover in Genève verder te onderhandelen. Dan kunnen ook vertegenwoordigers van de UNHCR aan de besprekingen deelnemen. Ik ben het met mevrouw Albayrak eens dat onze regels voor gedwongen terugkeer goed moeten passen bij het programma van de Europese Unie. Voor 1 april kan er echter geen sprake zijn van gedwongen verwijdering van Afghanen, vanwege het feit dat nog verschillende procedures moeten worden afgehandeld en er in het kader van asielaanvragen nog het een en ander moet worden geregeld. Ik zal er dus naar streven dat ons programma

past bij het programma van de Europese Unie. Het lijkt mij namelijk goed gezamenlijk op te trekken. In ieder geval is het prettig dat een terugkeerprogramma onder de vlag van de Europese Unie tot stand is gekomen.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Is het dan ook niet logisch dat de onderhandelingen over een terugnameovereenkomst met Afghanistan door de Europese Unie worden gevoerd en niet door de afzonderlijke lidstaten? Is er op dit punt enige ontwikkeling?

Minister **Nawijn**: Het zijn twee dingen. Er moet een terug- en overnameovereenkomst zijn. Dat zou in EU-verband moeten. Hier gaat het echter om een memorandum of understanding. De tekst is conform datgene wat Frankrijk en Engeland hebben gedaan. De Hoge commissaris voor de vluchtelingen is hierbij betrokken. Met name in Afghanistan worden onder zijn verantwoordelijkheid opvangfaciliteiten in stand gehouden of gerealiseerd, wellicht met steun van de EU.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): De minister zegt dus dat er op dit moment in de EU geen concrete werkzaamheden plaatsvinden om in EU-verband afspraken met Afghanistan te maken over de terugkeer van Afghanen.

Minister **Nawijn**: Er is nog geen terug- en overnameovereenkomst. Overigens neem ik de suggestie van mevrouw Albayrak graag mee.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Als er Europees geld naartoe gaat, ligt het voor de hand dat je probeert de facilitering gezamenlijk vorm te geven.

Minister **Nawijn**: Ik ben het helemaal met u eens.

De heer **Blok** (VVD): Ik waardeer het wanneer Nederland of de EU geld beschikbaar stelt voor de opvang in Afghanistan, maar ik kan het mij niet voorstellen dat de medewerking van Afghanistan daarvoor bepalend is. Volgens het internationale recht moet een land namelijk zijn onderdanen terugnemen.

Minister **Nawijn**: Dat ben ik helemaal met de heer Blok eens. Ik

heb het deze week ook aan de Afghaanse minister verteld. Het moet uiteindelijk zo zijn dat wellicht gedwongen terugkeer plaatsvindt. Wij hebben natuurlijk veel liever dat de mensen vrijwillig teruggaan ter wederopbouw van hun land. Daar is het streven eerst op gericht. Mevrouw Albayrak heeft gevraagd naar de opvangrichtlijn. Ieder land zou zelf kunnen bepalen welke opvangfaciliteiten worden geboden. Artikel 46 is een optionele bepaling. Daarin is bepaald dat asielzoekers die zich niet direct melden met hun aanvraag, van opvang kunnen worden uitgesloten. Deze bepaling is met name opgenomen op aandringen van het Verenigd Koninkrijk. Het is bekend dat het Verenigd Koninkrijk op dit moment vreselijk veel asielzoekers krijgt: dit jaar ongeveer 90.000. Als asielzoekers zich in een land bevinden waar zij bescherming kunnen vragen, moeten zij dat onmiddellijk doen. Op zichzelf vind ik dat geen verkeerd signaal. Als mensen vinden dat zij bescherming nodig hebben, is het logisch dat zij zich onmiddellijk bij de autoriteiten melden. Het staat ook in het Vluchtelingenverdrag, naar ik meen in artikel 31. Ik kan dus volledig leven met het Britse voorstel.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Dat gaat om de toelating. Wij kunnen daar ook wel over discussiëren, want het ondergraaft de essentie van de Europese toelatingsregels. Als het Verenigd Koninkrijk om welke begrijpelijke reden dan ook vindt dat het anders met zijn asielzoekers moet omgaan, verwijs ik naar de tijd dat Nederland in de situatie met hoge aantallen asielzoekers verkeerde. Wij namen die mensen ook allemaal op. De redenering van de minister kan ik dus niet zo goed volgen.

Hier gaat het echter om een richtlijn die minimumfaciliteiten voor de opvang regelt. Het Verenigd Koninkrijk wil nu iets anders gaan doen. Dat staat los van de toelating.

Minister **Nawijn**: Jawel, maar in het Vluchtelingenverdrag staat dat iemand zich onmiddellijk moet melden in een land waar hij bescherming vraagt. Daar kun je natuurlijk allerlei consequenties aan verbinden. Als men dat niet doet en eerst lang illegaal in een land verblijft, is het de vraag of bij de uiteindelijke melding vervolgens

opvangfaciliteiten moeten worden geboden. Ik ben blij met de richtlijn, omdat wij er een stap verder mee komen, maar elk land heeft op dit moment zijn eigen problemen. De asielzoeker heeft het zelf in handen of hij zich op tijd meldt voor de opvang. Nederland is ook streng in het al dan niet opvangen van asielzoekers. In bepaalde gevallen weigeren wij ook opvang, bijvoorbeeld als de betrokkene er niet voor in aanmerking komt of als het aanzuigende werking heeft. Dat is een belangrijk criterium.

De **voorzitter**: Ik constateer dat er geen vragen zijn gesteld aan de staatssecretaris van BZK.

Minister **Donner**: Voorzitter. Ik wijs erop dat ik zelf morgen niet aanwezig zal zijn in Brussel en dat de staatssecretaris voor dat gedeelte de honneurs zal waarnemen. De reden waarom ik niet naar Brussel ga, zal de Kamer bekend zijn.

Mevrouw **Albayrak** (PvdA): Ik maak nog één opmerking over het ontwerp-kaderbesluit inzake de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat (agendapunt 3). In de situatie die is ontstaan na 11 september is de vooruitgang in dit dossier, naast de vooruitgang in dossiers als dat van de terrorismebestrijding, van enorm groot belang. Het zijn twee poten waar het geheel op rust. Als je in Europa afspraken maakt over een harde aanpak van terroristen, moet je het ook aandurven om voortgang te maken in het dossier van de strijd tegen racisme en vreemdelingenhaat. Nederland heeft hierin altijd een voortrekkersrol gespeeld. Dat heeft ook succes gehad: wij hebben bijgedragen aan de totstandkoming van het desbetreffende artikel in het Europese verdrag. Wil de minister het belang van dit punt onder de aandacht van zijn Europese collega's brengen?

Minister **Donner**: Ik ben het helemaal eens met mevrouw Albayrak, maar ik onderken de vragen die met dit kaderbesluit aan de orde komen. Het zijn dezelfde die wij gisteravond hadden in het debat over extremisme. De redenen waarom dit kaderbesluit bij een aantal lidstaten op problemen stuit, zijn erin gelegen dat het potentieel grenzen stelt aan de vrijheid van meningsuiting. Immers, het gaat om

discriminerende uitlatingen ten aanzien van mensen. Zeker als wij die godsdienstige overtuiging erbij opnemen, zijn er ook in de afgelopen jaren een aantal opmerkingen over de islam gemaakt waarvan je onmiddellijk kunt zeggen dat ze in strijd zijn met dit kaderbesluit. Het belang van de bestrijding van racisme en vreemdelingenhaat onderken ik volledig, maar het betekent niet dat wij derhalve op dit dossier per se naar overeenstemming moeten streven. Nogmaals, er zitten vrij fundamentele vragen onder. Dat is ook waar andere lidstaten op stuiten. Met dat proviso ga ik geheel akkoord met het belang van het punt.

De **voorzitter**: Daarmee zijn wij aan het eind van de beraadslaging gekomen. Ik ga nu over tot het noemen van de punten die het Koninkrijk beogen te binden, teneinde al dan niet uitdrukkelijke toestemming van de leden te verkrijgen. Van de A-punten noem ik 2a, 2c, 2f, 2k, 2u en 2z. Van de B-punten noem ik de punten 3, 4, 6, 7 en 8. Van de B-punten Raad/Gemengd comité noem ik de punten 3, 5 en 7. Ik constateer dat de aanwezige leden hiermee akkoord gaan.

Sluiting 11.53 uur.